

Актуальність політичних ідей Фоми Аквінського для України

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В останні роки в Україні відроджується інтерес до релігії та релігійної філософії. Найцікавішим та найвпливовішим з представників теології і до цього часу є Фома Аквінський. В свій час його «ідеальна релігійна держава» отримала підтримку серед його прихильників. Ідеї Аквінського набули актуальності і в наш час.

Ключові слова: Фома Аквінський, влада.

Abstract

In last years there is a renewed interest in religion and religion philosophy. Foma Akvinski is the most interest and most influential representative of theology. At one time his "ideal state" received support from his followers. Ideas of Foma Akvinski got relevance nowadays.

Key words: Foma Akvinski, power.

З досягненням незалежності в Україні відновлюється поживлений інтерес до релігійної філософії. Для людини завжди буде актуальним прояв зацікавленості до філософсько-теологічних питань, адже людина жадає зрозуміти власне буття, і нерідко їй в цьому допомагає осмислення буття Бога. Виходячи із своєї сутності, людина прагне до самозаглиблення з метою переосмислення загально визнаних цінностей, в цьому випадку тільки гармонійне співвідношення віри та розуму дає цілісне розуміння об'єктивної дійсності.

Саме тому політичні ідеї Фоми Аквінського, який був визнаним провідним теологом, є актуальними і до сьогодні. Дослідження його вчення є потрібними для пізнання природи держави і права, поглиблення уявлень про свободу, місце людини у державі та закон.

Фома Аквінський є найбільшим представником середньовічного католицького богослов'я та схоластики. Наслідуючи Арістотеля, він вважав, що людина за своєю природою є політичною істотою [1, 20с.]. Поодиноці люди не можуть задовольнити свої потреби, в них від природи закладене прагнення об'єднатися і жити в державі. З цієї природної причини й виникає держава як політична спільність людей. Метою державності є спільне благо, забезпечення умов для гідного життя. Здійснення цієї мети, на думку мислителя, передбачає дотримання всіма встановленого Богом обов'язку підкорятися правителям, які уособлюють собою державу.

За тлумаченням Фоми Аквінського, сутністю влади є такий порядок відносин панування і підкорення, за якого воля осіб з верхівки суспільної ієрархії керує нижчими верствами суспільства. Оскільки такий порядок заведений Богом, то влада має божественний характер.

У дусі середньовічної схоластики Тома Аквінський розрізняє три елементи державної влади: сутність, походження та використання. Основною ознакою держави і влади є право видавати закони [2, 44с.].

Для ефективного існування держави та запобіганню поганих дій та їхніх злих наслідків, на думку Фоми Аквінського, державна влада має право видавати закони. Там, де це право реалізується, така форма називається правильною і відповідно громадяни володіють можливістю у досягненні загального блага, а де ця норма порушується, така форма є неправильною, оскільки в ній відсутня справедливість. Тільки там, де розвинута правова база, держава може розвиватись. Саме завдяки прямій дії законів

зберігається суспільний порядок, а їхнє дотримання є обов'язковим. Більш загальну мету Фома визначав таким чином: «Закони потрібно встановити для миру між людьми та чесноти». Закон він визначає як певне установлення розуму з метою загального блага, що приймається та обнародується тим, хто має піклуватися про суспільство [3, 53с.].

Вважаючи владу за її природою благом, Фома Аквінський, однак, застерігає, що конкретні форми і способи її походження і здійснення можуть виявитися й недосконалими, несправедливими. Проте остаточне судження про законність походження й використання влади і припустимість боротьби з нею належить церкві. Цим самим обґрунтовується право церкви на втручання у світські, державні справи.

Роль володаря в державі теолог порівнював із роллю Бога у світі. Він зазначав, що Бог, перш ніж керувати всесвітом, установлює відповідний порядок. Так і монарх насамперед установлює порядок в рамках держави, а потім здійснює правління [4, 28с.]. Монархія, на думку теолога, є найдосконалішою формою правління. За низкою ознак вона є більш усталеною та надійною, ніж інші форми, а також здатною гарантувати щасливе життя.

Участь Бога в моральному житті людини є постійною і всепроникливою, адже вічний закон безпосередньо існує в ній як сумління, крім того, зміст моральної поведінки людини регламентовано Божими заповідями [5, 316с.].

На довгі роки томізм утверджується як панівна філософська доктрина католицизму і він був надовго усунутий зі світової ідеологічної арени. Проте у ХХ ст. томістська філософія знову стає одним із провідних філософських напрямів під назвою «неотомізм».

Політико-правове вчення Томи Аквінського демонструє важливість та необхідність існування держави, бо саме в ній людина має можливість розвиватись як себе, так і державу в цілому. Оскільки держава має природне походження, а все те, що має таке походження, не суперечить загальному благу, то з очевидністю можна ствердити, що тільки в державі людина може досягнути як матеріального, так і духовного добробуту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сухотеріна Л. І. Культурологічні аспекти політичної діяльності / Л. І. Сухотеріна, К. А. Тиганій, І. М. Чистякова, Н. В. Кудінова, Е. В. Мамонтова, О. О. Грицюта, А. В. Власенко – Одеса: Наука і техніка, 2005. – 172с.
2. Кормич А. І. Історія вчень про державу і право: Навч. Посібник / А.І. Кормич – К.: Алерта, 2009. – 312с. ISBN 978-966-2183-44-3.
3. Історія вчень про державу і право: підручник / за ред. проф. Г.Г. Демиденка, проф. О.В. Петришина. – Х.: Право, 2009. – 256с. ISBN 978-966-458-062-2.
4. Шульженко Ф.П. Історія політичних і правових вчень. / Ф.П. Шульженко, Т.Г. Андрусак – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 304с. ISBN 966-7302-51-2.
5. Тофтул М. Етика: Навчальний посібник / М. Тофтул – К.: Видавничий центр "Академія", 2005. – 414с. ISBN 966-8226-21-6.

Сивульська Катерина Олегівна — студентка факультету комп'ютерних систем та автоматизації групи 2СІ-156, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, katya31195@gmail.com

Похило Ірина Данилівна – кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, irinapohilo@gmail.com

Kateryna Syvulska — student of faculty for computer systems and automation group 2SE-15b, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia city, katya31195@gmail.com

Iryna Pokhylo – Candidate of Political Sciences, Docent of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia city, irinapohilo@gmail.com